

GAGAVUZ TÜRKÇESİNDE KORUNAN ESKİ OĞUZCA SÖZCÜKLER ÜZERİNE

Bülent HÜNERLİ

Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kırklareli /
Türkiye

Anahtar Kelimeler: Eski Oğuz Türkçesi, Gagavuz Türkçesi, Eskiçil Sözcükler.

ÖZET

Türkiye Türkçesine çok yakın; hatta Türkiye Türkçesinin bir ağızı gibi değerlendirilen Gagavuz Türkçesi, Oğuz lehçeleri içinde yazı dilini en son oluşturan Türk lehçesidir. XX. yüzyılın başında yazı dili haline gelen Gagavuz Türkçesinde; edebî eser zenginliği ve çeşitliliği, diğer Türk lehçeleri ile kıyaslanamayacak kadar azdır. Var olanlar ise düzyazıdan daha çok şiir türünde kaleme alınmıştır. Bu eserlerde kullanılan sözcüklere bakıldığında, Türkçe kökenli sözcüklerin yanında önemli oranda alıntı sözcüklere de rastlanılmaktadır. Başta Batı dillerinden Rusçadan, Rumenceden, Bulgarcadan ve Yunancadan Gagavuz Türkçesine çeşitli nedenlerle çok sayıda sözcük geçmiştir. Çünkü Gagavuz Türklerinin yıllar boyu Slav ve Roman topluluklarıyla bir arada yaşamaları ve Hristiyan (Ortodoks) dinine mensup olmaları, bu topluluğun dil ve kültür yapılanmasında derin izler bırakmıştır. Hatta bu etki daha da ileri gitmiş; Gagavuz Türkçesinde Türkçenin alışlagelmiş söz dizimi kuralları, Batı dillerinin etkisiyle oldukça farklılaşmıştır. İkinci olarak bu sahada Osmanlı Türkçesi üzerinden Gagavuz Türkçesine geçen pek çok Arapça ve Farsça sözcük de bulunmaktadır. Bunlara rağmen Gagavuz Türkçesinin sözcük kadrosunun çoğunluğunu Türkçe kelimeler oluşturmaktadır. Türkçe sözcüklerin büyük bir kısmı, Türkiye Türkçesinin yazı dilinde de görülen ve anlam itibarıyla Türkiye Türkçesinden hemen hemen hiç farklılık göstermeyen sözcüklerdir. Az bir kısmı ise Eski Oğuz Türkçesindeki anlamını ve biçimini koruyan sözcüklerdir. Gagavuz Türkçesinde korunan bu Eski Oğuz Türkçesine ait sözcükler, Türkiye Türkçesi yazı dilinde ya hiç görülmemekte ya da yazı dilinde olmasına rağmen kullanımı pek tercih edilmemektedir. Çalışmamızda Gagavuz Türkçesinde korunan bu Eski Oğuz Türkçesine ait sözcükler üzerinde durulmuştur.